

Seinäjoen seurakunnan ympäristöohjelma 2013 - 2017

Pasi Perttula
Seinäjoen Seurakunta
12.4.2012

Aluksi

Raamattumme alkaa luomiskertomuksella. Siinä ei ainoastaan näytetä Jumalan voimaa ja kaikkivalttiutta, vaan myös kuvataan luonnon monimuotoisuutta ja rikkautta. Siinä on havaittavissa kaiken luodun arvo ja merkitys. Luomiskertomus aloittaa paitsi koko Raamatun, niin samalla se kertoo Jumalan toiminnasta ja käynnistää meihin suunnatun pelastussuunnitelman.

Luomakunnalla on merkityksestä paitsi ihmisille niin erityisesti Luojalleen. Kaikessa luodussa on toteutuneena Jumalan tahto ja tarkoitus. Jumalan tahto on ihmisen pelastuminen, mutta Hänen tahtonsa on myös ihmisille suunnattu viljelemisen ja varjelemisen tehtävä.

Luomisen ja luonnon arvo näkyy ja tuntuu raamatussa. Varjeleminen ja luonnosta huolehtiminen ei voi olla kuulumatta meidän kristittyjen elämään. Sen tulee olla osana kristityn elämää niin seurakunnassa, kuin oman elämän ratkaisuja tehtäessä.

Ympäristöstrategia

Seinäjoen seurakunnan strategiassa Ristin juurella kirjataan seurakunnan arvoihin seuraavat:

1. Pyhän kunnioitus

- kunnioitamme pyhää kolmiyhteistä Jumalaa
- tunnustamme Jeesuksen Kristuksen ainoalaatuisuuden
- näemme Jumalan kuvan ihmisessä ja ihmisen syntisyyden

2. Vastuullisuus

- huolehdimme lähimmäisistämme
- varjelemme luomakuntaa
- käytämme kaikkia voimavaroja vastuullisesti
- tavoittelemme kohtuullisuutta elämäntavoissa

3. Oikeudenmukaisuus

- taistelemme oikeudenmukaisuuden puolesta
- puolustamme heikkojen ja syrjäytyneiden oikeuksia
- ratkaisemme asiat tasapuolisesti ja kaiken tarkastelun kestävästi

4. Totuudellisuus

- puhumme rohkeasti Jumalasta
- uskomme ja elämme niin kuin opetamme
- pidämme kirkon toiminnan avoimena ja hallinnon läpinäkyvänä

Näistä strategiaan kirjatuihin seurakunnan arvoihin monet voidaan ajatella koskevan ympäristöämme sitä luomakuntaa, josta olemme osa.

Seinäjoen seurakunnan ympäristöstrategian keskeisimmät tavoitteet on löydettävissä erityisesti koko seurakunnan strategian arvojen vastuullisuus ja totuudellisuus yhteisestä.

Seinäjoen seurakunnassa tiedetään ihmisen osallisuus luontoon ja tunnetaan vastuu luonnosta. Seurakunnan eri alueet, eri työmuodot kaikessa työssään ja toiminnassaan sitoutuvat vastuulliseen ajatteluun ja jatkuvaan vuoropuheluun ja ratkaisuihin joiden seurauksena Jumalan meille antama vastuun kantaminen luomakunnasta voi oikealla tavalla toteutua.

Jukka Salo

Seinäjoen seurakunnan vt.kirkkoherra

Sisällysluettelo:

1. Ympäristöohjelman toteutus	4
2. Talous ja toiminta	5
3. Ympäristökasvatus	6
4. Jätehuolto	7
5. Siivous	8
6. Kiinteistönhoito	9
7. Keittiöt ja ruokasalit	10
8. Toimistotyö	12
9. Hautausmaat ja viheralueet	13
10. Leiri- ja kurssikeskukset	15
11. Metsänhoito	16
12. Liikenne	17
13. Ympäristöasennekysely	19

1. Ympäristöohjelman toteutus

Ympäristöohjelma on laadittu Seinäjoen seurakunnalle kirkkovaltuuston aloitteesta. Aloitteen pohjalta kirkkoneuvosto on asettanut ympäristöasioiden seurannalle ja toteuttamiselle ympäristötyöryhmän. Ympäristöohjelma on laadittu ympäristönsuojelun nykytilan tasoa kuvaavan ympäristökatselmuksen pohjalta. Ohjelmassa on kuvattu katselmuksessa havaitut puutteet, käytännön toimenpiteiden aikataulu ja vastuuhenkilöt. Ympäristöohjelman ja luodun ympäristöjärjestelmän tavoitteena on ottaa huomioon seurakunnan kaiken toiminnan ympäristövaikutukset.

Ohjelma ja katselmus on toteutettu haastattelemalla eri yksiköiden vastuuhenkilöitä ja henkilöstöä. Henkilöt yksiköittäin ovat: toiminta- ja talous: Liisa Metsä-Turja ja Jukka Salo, ympäristökasvatus: Päivi Linna, Marjo Niskanen, Henna Salo, jätehuolto, siivous, energia ja rakentaminen: Juha Tupeli, ruoka ja keittiöt: Jaana Kujala, toimistotyö: Liisa Metsä-Turja, hautausmaat ja viheralueet, metsänhoito: Esko Karttunen ja Heikki Toivonen ja leiri- ja kurssikeskukset: Janne Tenhunen ja luottamushenkilöt: Eero Viertola ja Esa Hirvilampi sekä ympäristötyöryhmän puheenjohtaja: Jari Jaskari.

Uskontunnuksen mukaan uskomme kaikkien näkyväisten ja näkymättömien Luojaan ja Ylläpitäjään. Uskomme siis että maailmamme on Isän Jumalan luomakunta. Luomakunnan pyhyys perustuu Jumalan jatkuvaan läsnäoloon siinä. Olemme saaneet tehtäväksemme olla vastuullisia toimijoita luomakunnassa. Kristittyinä tiedämme, että me emme ole luomakunnan herroja vaan sen jäseniä. Ihmisen tehtävänä on viljellä ja varjella maata.

Olemme Luojan luomia, vaikka ihmisellä onkin erityisasema muiden lajien joukossa. Erityisasemasta seuraa myös suuri vastuu: ihmisen tulee vähentää tarvitsemaansa ekologista tilaa. Pelkällä puheella ei ympäristökysymyksissä ole suurtakaan uskottavuutta. ”Ekoteologian” tulee näkyä pienissä arkisissa toimenpiteissä ja luonnonvarojen tarpeettoman käytön välttämässä.

Seurakunnan toiminnan päätarkoitus ei ole ympäristövastuu, mutta sen asianmukainen täyttäminen tukee muuta työtä. Kirkon toiminnalta odotetaan ympäristöasioiden hyvää ja vastuullista hoitamista. Sen enempiä julkisoikeudellisena yhteisönä kuin uskon yhteisönäkään seurakunta ei voi välttää omaa vastuutaan ympäristöasioissa.

Seinäjoen seurakunnan päämääränä on jatkuvasti kehittää toimintaansa ympäristön kannalta paremmaksi. Sen toteuttamiseksi vuosittain pyritään asettamaan tavoitteet eri työmuodoille ja yksiköille. Tavoitteiden toteuttamista seurataan ja raportoidaan osana toimintakertomusta. Tämä edellyttääkin, että jokainen yksikkö toimittaa oman osuutensa tavoitteiden toteutumisesta koko henkilökunnan tietoisuuteen. Tulevista tavoitteista tulisi aina keskustella yhdessä niistä vastaavien henkilöiden kanssa.

Tärkein asia ympäristöjärjestelmää luotaessa on tavoitteiden toteutuminen käytännössä. Jokaisen seurakunnan henkilökunnasta tulisi tietää oman toimintansa ympäristövaikutukset. Ympäristöjärjestelmä korostaakin johdon sekä henkilökunnan aktiivista osallistumista ja sitouttamista. Ilman henkilökunnalle järjestettävää koulutusta henkilökunta ei voi olla tietoinen olemassa olevasta järjestelmästä. Henkilökuntaa voidaan kouluttaa esimerkiksi ympäristökasvatukseen, jätehuoltoon, energiankulutukseen ja siivoukseen liittyvissä asioissa. Näin seurakunta onkin toiminut. Koulutus on toimivan järjestelmän elinehto. Lisäksi seurakunnan ympäristövastaaville on järjestetty lisäkoulutusta.

- 31.03.2011 Ympäristöasioihin perehtyminen. Hiippakunnan ympäristöpäivä.
- 27.3.2012 Ympäristöteemojen esillä pitäminen ja viestintä. Hiippakunnan ympäristöpäivä

Ympäristöjärjestelmä saa myös uuden arvon, kun siitä tiedotetaan seurakunnan ulkopuolelle muille sidosryhmille. Seurakunta on julkaissut ympäristödiplomiin liittyviä juttuja seurakunnan omassa Lakeuden Risti lehdessä ja ottanut suoraan yhteyttä tiedotusvälineisiin 2 - 3 kertaa. Myös seurakunnan omilla nettisivuilla on annettu tietoa ympäristöasioista. Nettisivut toimivat niin sisäisen kuin ulkoisen viestinnän välineenä. Tietoa ympäristöasioista on välitetty myös seurakunnan omassa sisäisessä tiedotuskanavassa Ilonassa.

Luotu ympäristöjärjestelmä on seurakunnan ympäristönsuojelun tason tahdon ilmaisu. Varsinaisen ohjelman käytännön toteutuksesta ovat vastuussa ympäristöohjelmassa määritellyt vastuuhenkilöt. Seurakunnassa jokainen operatiivisessa johtoryhmässä oleva henkilö on oman yksikkönsä ympäristövastaava ja siltä osin vastaa käytännössä oman yksikkönsä ympäristönäkökohden huomioon ottamisesta. Heidän tehtävänä on myös koota ympäristötietoa jokaiselta seurakunnan toiminnan sektorilta ja saatu tieto kootaan osaksi toimintakertomusta. Toimintakertomus tulisi olla kaikkien siitä kiinnostuneiden saatavilla.

Asenne ympäristöasioita kohtaan täytyy olla kohdallaan, jotta seurakunnassa saadaan käytännön ympäristötekoja toteutettua. Työntekijöille lähetettiin ympäristöasennekysely, jossa kartoitettiin ympäristöasennetta seurakunnan sisällä. Asennekyselyn tulokset ovat tämän ympäristöohjelman liitteenä.

Seurakunnan tarkoituksena on myös laatia ekoaapinen, joka antaa käytännön ohjeita seurakunnan työntekijöille ja miksei seurakuntalaisille ympäristöä säästävään toimintaan.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Laaditaan Ekoapiinen seurakunnalle	Perustetaan ryhmä suunnittelemaan Ekoapiista	2016 - 2017	Ympäristövastaavat

2. Talous ja toiminta

Seinäjoen seurakunnan talous- ja toimintasuunnitelmassa asetetaan vuosittain seuraavan vuoden ympäristötavoitteet ja varataan resurssit tavoitteiden saavuttamiseksi. Resursseja määritettäessä on pyritty ottamaan huomioon jokaisen toimintamuodon erilaiset ominaisuudet. Ympäristöasioiden tavoitteiden asettamista ja seuraamista varten seurakuntaan on koottu ympäristötyöryhmä. Ympäristötyöryhmän tarkoituksena on kehittää seurakunnan toimintaa laatu- ja ympäristöjärjestelmien jatkuvan parantamisen malli: suunnittele, tee, tarkista ja korjaa - kohti parempaa ympäristönsuojelun tasoa.

Jatkuvan parantamisen mallin tapaan seurakunta raportoi toimintansa ympäristövaikutuksista toimintakertomuksen ja ympäristötyöryhmän laatiman oman toimintakertomuksen yhteydessä. Seurattavaksi tekijöiksi ns. ympäristöindikaattoreiksi on valittu kaatopaikkajätteen määrän seuranta seurakunnan hautausmailla, Honkiniemen kurssikeskuksen jätevesien määrän seuranta, kiinteistöjen sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutus.

Seurakunnan kiinteistöstrategia valmistuu kesäkuussa 2012.

Seurakunnan tekemillä hankinnoilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Suosimalla ympäristöystävällisiä tuotteita voidaan pienentää tuotteiden valmistuksesta aiheutuvaa ympäristön kuormitusta. Yhtenä keinona on suosia ympäristömerkittyjä tuotteita. Seurakunnalle on laadittu hankintaohje, jossa annetaan suosituksia ympäristöystävällisten tuotteiden hankintaan. Seurakunnan on tarkoitus myös tarjouspyyntöjen yhteydessä kiinnittää huomiota ympäristönäkökohtiin.

Seurakunta noudattelee kaikissa sijoituksissaan kirkon asiantuntijaryhmän laatimia eettisen sijoittamisen periaatteiden ohjeita, joiden mukaan sijoittaminen tulee olla avointa ja ammattitaitoista. Sijoittamisen tulee myös noudatella kirkon omia eettisiä arvoperustoja ja olla sopuisoinnissa lainsäädännön kanssa.

Seinäjoen seurakunnan lähetystyön ja kansainvälisen diakonian avustusten osuus verotuloista vuonna 2011 oli hyvä, 5,41 %.

Hiililaskuri

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Toiminta- ja taloussuunnitelmassa on kiinnitetty huomiota ympäristöasioihin	Toimintasuunnitelmassa on määritelty ympäristötavoitteet. Tavoitteiden toteuttamiseen varataan riittävät resurssit	2013 - 2017	Kukin yksikkö osallistetaan
2) Hankinnoissa otetaan huomioon ympäristövaikutukset	Seurakunnalla on hankintaohje, jossa annetaan suosituksia ympäristöystävällisten tuotteiden hankintaan. Tarjouspyynnöissä otetaan huomioon ympäristönäkökohdat	Käytössä Päivitetään hankintasääntö	Hankintapäällikkö
3) Ympäristötavoitteiden toteutumisesta raportoidaan ympäristötyöryhmän laatimassa toimintakertomuksessa	Jokainen yksikkö raportoi oman toimintansa raportoitavat asiat	Käytössä	Kukin yksikkö osallistetaan

3. Ympäristökasvatus

Seurakunnan ympäristökasvatus perustuu kristilliseen luomisuskoon. Ympäristökasvatus soveltuukin erinomaisesti seurakunnan kaikille työmuodoille. Sen tarkoituksena on siirtää tietoa ympäristön suojelusta ja oman toimintansa ympäristövaikutuksista niin nuorille kuin vanhemmillekin seurakunnan jäsenille. Seurakunnalle on laadittu oma ympäristökasvatussuunnitelma

Kirkon ympäristödiplomissa kerrotaan seurakunnan toteuttaman ympäristökasvatuksen olevan ihmisen ja luontosuhteen pohdintaa käskyjen valossa. Elintapoja punnitaan Raamatun opetuksen valossa. Opetellaan oikeudenmukaisuutta ja jakamista ja etsitään henkistä hyvinvointia sekä luonnon kauneuden ja pyhyiden kokemista. Jokainen seurakunnan yksikkö on vastuussa ympäristökasvatuksen määrästä ja laadusta.

Ympäristökasvatusta toteutetaan jo leiri- ja retkitoiminnan suunnittelussa, ohjeistuksessa ja toteutuksessa. Käytännössä se on tarkoittanut esimerkiksi puun istutusta tai linnunpönttöjen huoltoa tai rakentamista. Hautausmailla ympäristökasvatusta toteutetaan opastettujen kierroksien avulla. Ympäristökasvatus näkyy myös jumalanpalveluselämässä metsä- ja leirikirkoissa sekä laavuilla ja teltoissa pidetyissä luontoaiheisissa jumalanpalveluksissa ja hartauksissa. Seurakunnassa vietetään myös luomakunnan sunnuntaita. Ympäristökasvatus tapahtuu seurakunnan kaikessa toiminnassa läpäisyperiaatteella.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Laaditaan ympäristökasvatussuunnitelma	Kootaan työryhmä valmistelemaan ympäristökasvatussuunnitelmaa	2012	Työryhmä
2) Ympäristöasia on esillä seurakunnan vuotuisessa jumalanpalvelussuunnitelmassa ja -elämässä	Otetaan ympäristöasia esille jumalanpalveluselämässä	2013 - 2017	Kappalaiset
3) Ympäristöasiat ovat esillä yleisessä seurakuntatyössä	Seurakunta viettää luomakunnan sunnuntaita Järjestetään metsä - ja leirikirkkoja Musiikkityössä pohditaan ympäristöaiheisten laulujen merkityksiä Järjestetään sadonkorjuujumalanpalveluksia Rippikoulujen hartauselämässä käsitellään luontoteemoja Tuomasmessuun liitetään ekologisia teemoja	Käytössä Käytössä Käytössä 2013-2017 2013-2017 2013-2017	Kukin toimintamuoto osaltaan
4) Järjestetään ympäristöaiheinen teemapäivä	Suunnitellaan ympäristöaiheinen teemapäivä	2014	Ympäristövastaavat

4. Jätehuolto

Jätehuollon yleisten tavoitteiden ensisijainen päämäärä on jätteen synnyn ehkäisy erilaisin keinoin. Merkittävä askel jätteen synnyn vähentämisessä tehdään tuotteen hankintavaiheessa. Ostospäätöstä tehtäessä tulisi kiinnittää huomiota tuotteen elinkaareen, ympäristölle aiheuttamaan kuormitukseen ja syntyvän jätteen määrään. Jätteiden määrän vähentämisellä saadaan myös taloudellista hyötyä kaatopaikkajätteen hinnan ollessa hyötyjätettä korkeampi.

Jätehuollon yleisten tavoitteiden toisena tavoitteena on järjestää lajittelu ja kierrätys niin, että jätteiden uusiokäyttö ja hyödyntäminen aineena toteutuu. Keräyspisteiden oikeat välineet, merkinnät ja asianmukaisesti hoidetut tyhjennykset edesauttavat tavoitteiden toteutumista. Myös jätteiden energiasäilytys tulisi hyödyntää ennen varsinaista jätteen loppusijoitusta.

Vuonna 2008–2009 on seurakuntaan hankittu Molok Oy:ltä syväkeräysastioita moneen eri kohteeseen. Myös Nurmo ja Ylistaro on otettu ohjelmaan mukaan hankkimalla syväkeräysastioita ja painottamalla lajittelun tärkeyttä. Uusimpana kohteena on Ahonniemen leirikeskus, johon on tarkoituksena asentaa syväkeräyssäiliöt. Samalla on keskitytty yhä enemmän jätteen konkreettiseen lajitteluun. Isommat säiliöt maan alla tarkoittavat sitä, että hajuhaitat ovat pienempiä ja jäteastian tyhjennysväli voidaan sopia pidemmäksi, kun normaaleilla maanpäällisillä astioilla.

Honkiniemessä ongelmajätehuoltoa kehitetään perustamalla syntyville ongelmajätteille kunnollinen vastaanottopaikka. Biojäte ja sekajäte kerätään omiin syväkeräyssäiliöihin. Lankarin leiri-

keskuksessa biojäte ja sekajäte kerätään syväkeräyssäiliöihin. Pahvi, paperi, metalli ja lasi kerätään erikseen. Ongelmajäte kuljetetaan seurakunnan keräyspisteeseen. Lisäksi seurakunnan kaikille kiinteistöille on jaettu jätteiden lajitteluohjeet.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Laaditaan jätehuolto-suunnitelma	Tehty 2007	Tehty 2007	Kiinteistöpäällikkö
2) Ahonniemen leirikeskukseen jätehuollon tehostaminen	Ahonniemen leirikeskukseen asennetaan syväkeräyssäiliöt	2013	Kiinteistöpäällikkö/kiinteistöosasto
3) Jätelajittelun tehostaminen	Jätelajittelun kattavien ohjeiden teko ja jakaminen	2012	Kiinteistöpäällikkö, pääemäntä ja puistopäällikkö
4) Aloitetaan syntyvien ongelmajätteiden määrän seuraaminen	Kirjataan ylös syntyneet ongelmajätteet	2012	Kiinteistöpäällikkö ja puistopäällikkö

5. Siivous

Oikein valituilla siivousmenetelmillä ja -aineilla voidaan vähentää siivouksesta aiheutuvia ympäristöhaittoja. Siivouksella on myös suoria vaikutuksia niin ympäristöön kuin myös henkilöstön työterveyteen. Ympäristöhaittoja minivoiva siivous edellyttää henkilöstön työhön kouluttamista ja ympäristönäkökohtiin perehdyttämistä. Myös siivousaineista aiheutuvien jätteiden määrän vähentämisellä ja kemikaalien käytön minimoimisella voidaan ympäristöhaittoja merkittävästi pienentää.

Osassa seurakunnan kiinteistöissä käytetään omien siivoojien lisäksi ulkopuolisia siivouspalveluja kahdelta eri toimijalta. Oma henkilökunta siivoaa keittiöt. Seurakunnan kiinteistöjen siivouksessa käytettävien aineiden ympäristövaikutukset selvitettiin vuonna 2012 tehdyssä sisäisessä ympäristökatselmuksessa.

Siivouksessa syntyvän jätteen määrää voidaan pienentää käyttämällä tiivisteitä, ostamalla pesuaineet suurissa pakkauksissa, suosimalla uudelleen täytettäviä puhdistusainepulloja ja välttämällä kertakäyttötavaroita.

Ulkopuoliset toimijat käyttävät siivouksessa hyväksi toteamiaan puhdistusaineita. Seurakunnan oman henkilökunnan käytössä olevien siivousaineiden kilpailutus tapahtuu kahden vuoden välein Seinänaapureiden hankintarenkaan kautta. Kilpailutuksen tiheyden vuoksi varastoihin saattaa kertyä turhia puhdistusaineita.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Siivoustyön ympäristökuormituksen vähentäminen	Siivoojille ja keittiohenkilökunnalle sekä kiinteistön työntekijöille järjestetään koulutusta siivouksen ympäristövaikutuksista sekä jätteiden kierrätyksestä ja lajittelusta	käytössä	Seurakuntakeskuksen keittiön pääemäntä
2) Jättemäärän vähentäminen	Käytetään tiivisteitä ja suositaan suuria pakkauksia.	käytössä	Siistijät

	Vältetään kertakäyttö- ja yksittäispakattuja tuotteita. Käytetään uudelleenkäytettäviä puhdistusainepulloja		
3) Puhdistusaineiden ympäristövaikutusten pienentäminen	Annostellaan puhdistusaineita oikein ja käytetään tarkoituksenmukaisia aineita Hankitaan mikrokuituliinoja Suositetaan ympäristömerkittyjä tuotteita	käytössä	Siistijät

6. Kiinteistöhoito

Suomessa käytetään paljon energiaa henkeä kohti. Syinä ovat kylmä ilmasto, pitkät etäisyydet, moottoriliikenne ja energiaa käyttävä teollisuus. Energian kulutus liittyy myös merkittävästi elintasoon. Energiantuotannon- ja kulutuksen määrään vaikuttaa kulutuksen määrä ja tapa, jolla energiaa tuotetaan. Kaikilla energiamuodoilla on ympäristövaikutuksia, mutta tärkeintä on kuitenkin energiamuotojen jakaminen uusiutuviin ja uusiutumattomiin energiamuotoihin.

Seinäjoen seurakunnan merkittävimmille kiinteistöille on laadittu energiakatsauksen tyylinen kuvaus kiinteistöjen sähkön, energian ja veden kulutuksesta. Energiakatsaus tehtiin ympäristöohjelman laadinnan yhteydessä. Seurakunnan kiinteistöosastolla energiavastaavana toimii kiinteistöpäällikkö. Seinäjoen seurakunnan kiinteistöjen sähkön- veden- ja lämmitysenergian kulutuksen säännöllinen seuranta on aloitettu vuonna 2002. Seurantaa on laajennettu aina seurakuntien liiketoiminnan myötä seurakunnan omistuksessa oleviin uusiin kiinteistöihin. Kiinteistöhoitajat seuraavat sähkön, lämmön ja vedenkulutusta seurakunnan kiinteistöissä. Energian ja veden kulutuslukummat kirjataan ylös joka kuukauden vaihteessa ja toimitetaan kiinteistöpäällikölle. Lukemat kirjataan kiinteistökohtaisiin energianseurantatiedostoihin.

Seurakunnan on tarkoitus osallistua energiansäästöviikkoon vuoden 2013 aikana. Tällöin kiinnitetään erityisesti huomiota energiankulutukseen, sen käyttöön ja säästämismahdollisuuksiin. Henkilökunnalle tiedotetaan energiansäästöviikon tarkoituksesta ja jokaisen oman toiminnan energiansäästämismahdollisuuksista.

Kiinteistöosasto vaihtaa mahdollisuuksien/tilanteiden mukaan kylmälaitteita, lamppuja ja muita koneita uusimpiin energialuokaltaan parempiin laitteisiin. Vesikalusteita uusitaan myös mahdollisuuksien mukaan, sillä vähäisellä veden- ja sähkön kulutuksella kuormitetaan ympäristöä vähemmän ja säästetään käyttökuluissa.

Seurakunta osallistui vuonna 2012 Eart Hour ilmastotapahtumaan sammuttamalla Lakeuden Ristin valot tunniksi. Tällä tavoin seurakunta haluaa muistuttaa kaikkia ilmastonmuutoksen vaaroista ja olla aktiivisesti mukana hillitsemässä ilmastonmuutosta.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Energiakatsauksen tekeminen	Tehty ympäristökatselmuksen yhteydessä	2009	Kiinteistöpäällikkö

2) Kiinteistöhoidolla on nimetty energiavastuuhenkilö	Nimetty energiakatsauksen yhteydessä	Toteutettu 2012	Kiinteistöpäällikkö
3) Energiasäästöviikkoon osallistuminen	Toteutetaan itsenäisesti	Toteutettu 2013	Kiinteistöpäällikkö
4) Henkilökuntaa koulutetaan ympäristöä säästävään toimintaan	Henkilökunnalle järjestetään ympäristöä säästävää koulutusta	Otettu huomioon 2013 – 2017	Kiinteistöpäällikkö
5) Kertakäyttöpyyhkeitä korvataan käsipyyherullilla	Suositaan käsipyyherullia	Otettu huomioon 2013 – 2017	Kiinteistöpäällikkö/ kiinteistöosasto
6) Pienennetään kaukolämmön kulutusta	Säädetään linjasäätöjä ja automaatiota uusitaan	2012	Kiinteistöpäällikkö/ kiinteistöosasto
7) Osallistutaan Earth Hour-tapahtumaan	Sammutetaan valot tunniksi	2012	Kiinteistöosasto

7. Keittiöt ja ruokasalit

Seinäjoen seurakunnan keittiöt sijaitsevat alue seurakunnan seurakuntakeskuksessa, Peräseinäjoen seurakuntatalolla, Nurmon Hyllykallion seurakuntakodilla, keskustan seurakuntakodilla ja Ylistaron seurakuntatalolla sekä Ahonniemen, Honkiniemen ja Lankarin leirikeskuksissa. Kahdeksassa seurakuntakodissa, toimintakeskuksessa tai pappilassa voidaan järjestää ruokailu- tai kahvitustilaisuuksia.

Keittiön merkittävimmät ympäristövaikutukset aiheutuvat jätehuollosta, energiankulutuksesta ja hankinnoista. Ympäristövaikutuksien huomioonottaminen, ympäristöä säästävät työmenetelmät ja -valinnat, sekä eettinen vastuu teknologian käyttäjänä tulee ohjata keittiöiden toimintaa. Keittiöiden ympäristöohjelman tavoitteena on keittiöillä työskentelevien ympäristöosaamisen kehittäminen ja sitoutuminen ekologiseen toimintaan ja työskentelyyn siten, että jokainen heistä on oman työnsä ympäristövastaava.

Peräseinäjoen keittiö on uusittu täydellisesti sekä rakenteellisesti että laitteistoltaan. Tilat on vastaanotettu 2/2007. Ylistaron keittiö ja seurakuntatalo on korjattu 2009 - 2010. Keittiö on uusittu täydellisesti sekä rakenteellisesti että laitteistoltaan. Tilat on vastaanotettu 6/2010.

Seurakuntakeskuksen keittiön astianpesukone ja jäädytyskaappi on uusittu v. 2009. Kylmähuoneiden koneistot ja putkistot uusitaan investointiohjelman mukaisesti 2012 kesällä. Vuodelle 2013 on suunniteltu lämpökeittiön laitteiden uusiminen.

Nurmon keskustan seurakuntakodilla on uusittu jäädytyskaappi sekä pakastin vuonna 2012.

Laitekannan kunto ja energiatehokkaammat laitteet vähentävät energiankulutusta. Kylmälaitteiden koneistot ja höyrystinpatterit on asennettu ulkotiloihin, jolloin keittiöiden lämpökuorma on alentunut, mikä osaltaan vähentää tilojen ilmanvaihdon jäädyttämiseen kuluva energiamäärää.

Keittiön jätteistä valtaosa muodostuu pakkausjätteestä. Hankinnoissa tulisikin suosia suuria pakkauskokoja jätteen määrän vähentämiseksi. Keittiöillä lajitellaan paperi, pahvi, metalli, lasi ja sekajäte, energiajäte sekä biojäte. Leirikeskuksissa keittiöllä syntyvän biojätteen kerätään erillisiin säiliöihin. Leirikeskuksien kerättävät jätelajikkeet ovat samoja kuin muillakin aikaisemmin kuvatuilla keittiöillä. Honkiniemessä kerätään polttokelpoinen jäte erilliseen puristimeen.

Sekajätteen määrä on vähentynyt huomattavasti erityisesti energiajakeen lajittelun ansiosta. Myös biojätteen määrää on saatu vähenemään viikkotasolla paljon kohdennetulla ostotoiminnalla sekä huolehtimalla, että varastonkierto toimii. Kotikaljan valmistuksessa on siirrytty maltaista uutteeseen ja tämä osaltaan on vähentänyt viikkotasolla biojätteen määrää 10 - 20 kg riippuen toimintaviikon volyymistä.

Energiankulutus on toinen merkittävä ympäristökuormitusta aiheuttava tekijä keittiöiden toiminnassa. Keittiöiden energiankulutuksen seuranta on osa kiinteistöjen kulutusseurantaa. Keittiöiden energiankulutuksessa voidaan säästää säätämällä ilmastointilaitteita lämpökuormituksen mukaan, suosimalla energiasäästäviä lamppeja ja laitteita. Erityisesti energiaa säästävien kylmälaitteiden käyttö ja niiden oikean lämpötilan seuraaminen on suositeltavaa. Oikealla lämpimän veden käyttölämpötilalla säästetään ympäristöä ja kustannuksia.

Niin keittiön kuin toimistojenkin käyttö- ja työskentelytottumuksissa tulisi suosia energiaa säästäviä toimenpiteitä, kuten valaisimien sammuttamista pitkien taukojen ajaksi ja juoksevan veden käytön välttämistä.

Energiaa kuluttavien laitteiden käytön ajoituksella energiankulutusta on mahdollista vähentää. Esimerkkeinä ovat astianpesukoneen toimintavalmiuden ajoittaminen tai uunien ja liedien käytön kohdentaminen tarjoiluhetken tarkemmin. Energiaa säästävät käyttö- ja työskentelytottumukset tulisi opettaa kaikille keittiöiden työntekijöille.

Keittiöiden ja muiden kiinteistöjen energian kulutusta ja hankintoja on tarkasteltu tarkemmin seurakunnan merkittävimmille kiinteistöille tehdyssä energiakatsauksessa. Energiankulutusta on pyritty vähentämään myös hankkimalla pääpöytiin alueseurakunnassa pyyhittävät liinat. Liinon pesu on vähentynyt merkittävästi.

Hankintojen kilpailutuksissa keittiöissä on otettu yhdeksi pisteytyksen osa-alueeksi valmistajien ja palveluidentuottajien ympäristöohjelmat. Mm. pesulapalveluissa ja keittiölaitteiden hankinnassa yhteistyökumppaneiksi ovat valikoituneet toimijat, joilla on ympäristöohjelmat ja sertifikaatit.

Kaikkien tuotteiden valmistuksessa on käytetty energiaa ja raaka-aineita. Energiantuotannon haittavaikutusten lisäksi tuotteet kuormittavat elinkaarensa aikana vettä, maaperää ja ilmaa. Seurakunnan keittiöiden hankinnoissa tulisi suosia ympäristömerkittyjä, kotimaisia ja luomutuotteita. Luomutuotteiden saatavuus on parantunut viime vuosien aikana huomattavasti. Tukkukaupoista on jo saatavilla viljatuotteiden lisäksi melko monipuolisesti luomukasviksia, hedelmiä, kahvia ja teetä. Kotimainen kala, erityisesti luonnonkala on suositeltava ruoka-aine terveellisytensä ja työllistävän vaikutuksensa vuoksi. Ympäristömerkittyjen, kotimaisten ja luomutuotteiden lisäksi keittiöillä toteutetaan joukkoruokailussa noudatettavien ravintosuosittelujen tavoitteita. Seurakunnan keittiöillä on säännöllisesti tarjolla kasvisruokavaihtoehto. Perustavoiteena on edistää tasapainoista ravintoaineiden saantia, jossa energian saanti ja kulutus ovat tasapainossa.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Sekajätteen määrä pienenee	Punnitaan syntyvä biojäte ja energiajäte Laaditaan kirjalliset ohjeet jätteiden lajitteluohjeet keittiöihin	Käytössä 2013	Keittiöiden emännät
	Raaka-aineet tilataan mahdollisimman suurissa pakkausissa	Käytössä	Keittiöiden emännät

	Vähennetään kertakäyttötuotteiden määrää	2013 – 2017	Keittiöiden emännät
2) Energian ja veden säästäminen	Energiakatsaus on tehty myös keittiöille	2007 Toteutettu	Kiinteistöpäällikkö/ kiinteistöosasto
3) Sertifioidut tuotteet esim. Reilun Kaupan tuotteiden käyttö lisääntyy	Tarjoillaan Reilun Kaupan kahvia ja teetä mahdollisimman paljon	2013 – 2017 Aluesrkssa ja Peräseinäjoella kaikissa tilaisuuksissa, Nurmossa ja Ylistarossa talon sisäisissä tarjoilutilaisuuksissa	Keittiöiden emännät
4) Suositaan luomu- ja lähiruuan käyttöä	Tarjoillaan luomu- ja lähiruokaa mahdollisimman paljon Työpaikkaruokailussa päivittäin tarjolla luomumaitoa ja -piimää	2013 – 2018 saatavuuden mukaan	Keittiöiden emännät
5) Hankinnoissa suositaan ympäristömerkittyjä tuotteita	Hankintaohjeessa kiinnitetään huomiota keittiön hankintojen ympäristöystävällisyyteen	2013 Tarjouspyynnöissä on pisteytetty ja painotettu ympäristöarvoja.	Hankintapäällikkö

8. Toimistotyö

Toimistoissa käytettävien tietotekniikan yleistyttyä voisi kuvitella paperin kulutuksen vähentyneen merkittävästi. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan paperin kulutus on edelleen merkittävä ympäristökuormituksen aiheuttaja toimistojen ympäristönäkökohtia tarkasteltaessa.

Seinäjoen seurakunnan toimistoissa kiinnitetään huomiota paperin kulutuksen määrään. Osalla toimistoissa työskentelevistä henkilökunnasta on käytössä hyviä periaatteita paperin kulutuksen vähentämiseksi, kuten hukkapaperin käyttäminen suttupaperina, kaksipuolinen kopiointi, tulostusten esikatselu ja asioiden hoitaminen sähköpostin välityksellä. Laskujen sähköinen kierrätys vähentää kopiointia ja paperin kulutusta. Näitä toimenpiteitä tulisi lisätä merkittävästi paperin kulutuksen vähentämiseksi.

Nyt kaikissa työhuoneissa/toimistoissa on paperinlajitteluvaunut, joissa on pahviset lokerikot, joihin toimistoissa kertyvä paperijäte lajitellaan. Kirkonkrannin monistamoon on hankittu kierrätyspaperia varten isompi astia toimistopaperia varten. Vastaavanlaiset astiat hankitaan myös kappeliseurakuntien monistamoihin. Henkilökunnalle on tiedotettu muuttuneista käytännöistä. Toimistoille on laadittu lajitteluohjeet.

Ongelmajätteitä syntyy toimistoilla vähän. Ne ovat lähinnä paristoja ja loisteputkilamppuja. Kiinteistöhoitajat toimittavat ne keräyspisteisiin. Jätteiden määrää toimistoilla on pyritty vähentämään tuomalla työpaikalle omat kahvimukit. Vierailijoille ja satunnaisesti käyville henkilöille on tarjolla myös kertakäyttöisiä kahvikuppeja. Pahvimukeja ja -lautasia käytetään ainoastaan satunnaisesti kakku – ja kahvitarjoilujen yhteydessä.

Toimistojen hankinnat tapahtuu keskitetysti Seinänaapurein hankintarenkaan kautta. Toimistotarvikkeet eivät ole ympäristömerkittyjä. Seurakunnassa yleisesti käytössä oleva toimistopaperi on merkitty Euroopan yhteisön yhteisellä kukkamerkillä. Muste- ja värikseteista osa kierrätetään ja otetaan mustetäytön jälkeen uudelleen käyttöön. Toimistotarvikkeet hankitaan Seinänaapureiden hankintarenkaan kautta ja näihin hankintoihin seurakunta ei voi tällä hetkellä vaikuttaa.

Varsinaista energiakatselmusta toimistoihin ei ole tehty, mutta toimistojen energiankulutus liittyy olennaisesti seurakunnan merkittävimmille kiinteistöille tehtyyn energiakatsaukseen. Energiakatsauksessa on kuvattu eri kiinteistöjen energiankulutus ja myös energian kulutuksen normeerattu kulutus. Kiinteistöt ovat vertailukelpoisia. Seurakunnan työntekijöille annetaan koulutusta energiaa säästävään työskentelyyn ja jaetaan energiansäästöohjeet.

Toimistojen viihtyisyyteen on myös kiinnitetty huomiota asentamalla toimistotiloihin verhoja ja tauluja. Auloista ja kahvioista löytyy viherkasveja ja ulkotilojen läheisyyteen on tehty näyttäviä istutuksia. Luonnonvalon pääsyä toimistotiloihin voi jokainen säädellä itse sälekaihtimien avulla.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuhenkilö
1) Paperin kulutus vähenee	Kopioidaan aina kun mahdollista kaksipuoleisena ym. toimenpiteet	2013 - 2017	Kukin yksikkö osalltetaan
	Lisätään sähköistä tiedonsiirtoa	2013 - 2017	Jo käytössä
	Raportoidaan seurakunnan tasolla vuosittain paperin kulutuksen määrä	2013 – 2017	Hankintapäällikkö
2) Hankinnoissa suositaan ympäristömerkittyjä tuotteita	Hankintaohjeessa suositaan ympäristömerkittyjä tuotteita	2013 – 2017	Hankintapäällikkö
3) Energian kulutus vähenee	Energiakatsaus on tehty myös toimistoille	Tehty 2012	Kiinteistöpäällikkö
	Henkilökuntaa opastetaan energiaa säästävään toimintaan		Kiinteistöpäällikkö

9. Hautausmaat ja viheralueet

Seurakunnassa on viisi hautausmaata: Peräseinäjoen, Ylistaron, Kitinojan, Nurmon ja Törnävän hautausmaa. Kaikille hautausmaille on tehty ympäristöselvitys sisäisen ympäristökatselmuksen yhteydessä. Hautausmaille laaditaan virallinen hoitoluokitus vuonna 2012.

Hautausmaat toimivat paitsi vainajien leposijoina myös suosittuina rauhoittumispaikkoina ja merkittävänä kulttuurihistoriallisina kohteina. Törnävän hautausmaan kulttuurihistorialliset arvot on inventoitu yhdessä maakuntamuseon kanssa vuonna 1992. Peräseinäjoen hautausmaan kulttuurihistorialliset arvot ja kasvikaanta on inventoitu vuonna 2008. Nurmon, Ylistaron ja Kitinojan hautausmaat on inventoitu vuonna 2009. Kulttuurihistoriallisten arvojen inventoinnilla pyritään suojelemaan herkkiä muistomerkkejä ja säilyttämään merkittävimmät kulttuurihistoriallisesti

arvokkaat kohteet. Kesällä hautausmailla on järjestetty opastettuja kierroksia, joissa on perehdytty hautausmaiden historiaan ja ympäröivään kasvistoon sekä luontoon.

Hautausmaiden monipuolisuutta on pyritty säilyttämään monella tavalla. Törnävän hautausmaalla on jätetty luonnonmukaisen hoidon alueeksi uurnalehdon lammen ympäristö ja siunauskappelin takana oleva metsäalue. Siellä aluskasvillisuus on jätetty alkuperäisen kasvillisuuden kaltaiseksi. Peräseinäjoella, Ylistarossa, Kitinojalla ja Nurmossa hautausmaa-alue luokitellaan puistometsän luonteiseksi. Se rajoittuu suurimmalta osaltaan metsään tai peltoalueeseen. Hautausmaan ympäristö tarjoaa monipuolisen elinympäristön hyönteisille, linnuille ja eläimistöille.

Hautausmaiden hoidossa on pyritty ottamaan huomioon ympäristöasiat monin tavoin. Hautausmaiden hoidossa torjunta-aineita ei ole käytössä juuri lainkaan. Rikkakasvit torjutaan mekaanisesti. Istutuksissa suositaan perennoja kesäkukkien sijaan. Kesäkukkia käytetään hoitohaudoilla ja hautamuistomerkeillä. Kotimaisia alppiruusuja on Törnävän kirkon näyteistutuksissa.

Törnävän hautausmaalla ollaan kasteluvedessä omavaraisia. Vesi saadaan kahdesta porakaivosta, joista vesi johdetaan hiekkasuodatuksen läpi suuren rautapitoisuuden vuoksi. Käsitelty vesi johdetaan kasteluautomatiikan avulla kastelualueelle. Peräseinäjoen, Ylistaron, Kitinojan ja Nurmon hautausmaalla kasteluvesi tulee kunnallisen vesijohtoverkon kautta. Ylistaron hautausmaalla voidaan vesi ottaa myös läheisestä Kyrönjoesta.

Törnävän hautausmaalla on toiminnassa krematorio. Sen toimintaan on ympäristölautakunnan lupa. Lupa sallii alle 500 vainajan tuhkauksen vuodessa. Seurakunta on velvoitettu vuosittain toimittamaan ympäristölautakuntaan raportin, jossa ilmenee tuhkausten määrä, kulutetun polttoöljyn laatu ja määrä, huollot sekä toiminnassa tapahtuneet poikkeustilanteet.

Hautausmailla syntyvä eloperäinen jäte kerätään alueelta erikokoisten jäteastioiden ja jätessäiliöiden avulla. Eloperäinen jäte kompostoidaan sille varatulla kentällä ja lopputuotteena saatu multa käytetään hautausmaiden viherrakentamiseen. Eloperäisen jätteen lisäksi alueella kerätään sekajätettä, joka on pääasiallisesti kynttiläjätettä. Sekajäte toimitetaan paikalliselle jätehuotoyrittäjälle, joka erottelee hautakynntilöistä metallit. Jäljelle jäänyt poltettava jäte toimitetaan polttolaitokselle. Muovisten kynttiläjätteiden määrän vähentämiseksi omaisia informoidaan seurakuntalehdessä vaihtoehtoisten lasisten kynttilälyhtyjen käyttöön ottamisesta.

Hautausmailla käytettävien ajoneuvojen ja työkoneiden seuranta sekä huolto on järjestetty määräajoin, mikä osaltaan pienentää koneista aiheutuvia päästöjä. Päästöttömyytensä vuoksi melkein kaikille hautausmailla on hankittu akkukäyttöisiä trimmereitä. Osalle hautausmaita on investoitu myös akkukäyttöisiä pensasaitaleikkureita ja lehtipuhaltimia.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Sekajätteen määrän vähentäminen	Pyritään vähentämään muovista kynttilälyhdyistä syntyvää jätettä	2013 - 2017	Puistopäällikkö
2) Suositaan perennoja kesäkukkien sijaan	Perennat ovat vaihtoehto kesäkukkien istutuksille	2013 - 2017	Puistopäällikkö
3) Tiedotus perennoista ja nurmihoidoista	Tiedotetaan perennahoidon ja nurmihoidon ympäristöhyödyistä omaisille netissä ja Lakeuden Risti -lehdessä	2013 - 2017	Puistopäällikkö
4) Laaditaan luontokartoituksia	Laaditaan Törnävän hautausmaalle, pappiloille ja muille vanhojen rakennusten pihaympäristöille luontokartoitus	2013 - 2014	Puistopäällikkö

5) Järjestetään koulutusta hautausmaiden työntekijöille	Järjestetään hautausmaiden henkilökunnalle ympäristöhoidon koulutuspäivä	2013 - 2014	Puistopäällikkö
---	--	-------------	-----------------

10. Leiri- ja kurssikeskukset

Seinäjoen seurakunnan omistuksessa on kolme leiri- ja kurssikeskusta, Honkiniemen kurssikeskus sekä Ahonniemen ja Lankarin leirikeskukset. Honkiniemi ja Lankari toimivat ympärivuotisesti käytössä ja Ahonniemi ei toimi talviaikaan. Leirikeskusten toiminta on tärkeää ympäristökasvatuksessa, sillä niissä järjestetään merkittävä osa seurakunnan rippikouluista. Leirikeskusten luonnonläheisyys ja sijainti vesistöjen lähellä lisää myös niiden arvoa virkistyskäytössä.

Honkiniemen, Ahonniemen ja Lankarin leiri- ja kurssikeskuksista on tehty ympäristöselvitys osana ympäristökatselmusta. Katselmuksessa todetaan leirikeskusten suurimman ympäristökuormituksen ajoittuvan kesäaikaan, jolloin kävijämäärä suurin. Merkittävimpiä ympäristökuormituksen aiheuttajia ovat vesihuolto, jätehuolto, energiankulutus ja siivous.

Suomessa 2004 voimaan tullessa jätevesiasetuksessa 542/2003 on asetettu vaatimukset jätevesien käsittelylle viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Leirikeskukset sijaitsevat tällaisilla alueilla, ja niissä tapahtuva jäteveden käsittely voidaan järjestää monella tavalla. Yksinkertaisimmat vaihtoehdot ovat maimeyttämö, maasuodattamo tai panospuhdistamo. Näille jäteveden käsittelyjärjestelmille löytyy myös erilaisia vaihtoehtoja syntyvän jäteveden määrän ja laadun mukaan. Olennaista on kuitenkin se että jätevesihuolto on järjestetty jätevesiasetuksen ja paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti. Honkiniemen jäteveden käsittely tapahtuu tehokkaasti omalla biologis-kemiallisella jätevedenpuhdistamolla.

Ahonniemessä jäteveden käsittely on järjestetty ns. kaksivesijärjestelmällä, jossa harmaat jätevedet johdetaan maimeyttämöön ja mustat jätevedet umpisäiliöön. Ahonniemessä sijaitseville päärakennukselle, majoitusrakennukselle ja saunarakennukselle on kaikille oma imeyttämönsä.

Tällä hetkellä Lankarin leirikeskuksen kaikki jätevedet käsitellään kolmen sakokaivon kautta imeytyskenttään. Sakokaivot tyhjenetään kolme kertaa vuodessa. Rantasaunan mustat vedet kerätään umpisäiliöön ja harmaat sakokaivon kautta maimeytykseen. Lankarin leirikeskuksen on tarkoitus liittyä kunnalliseen viemäriverkkoon vuoden 2013 aikana. Keskitetty jätevesihuolto on ympäristön kannalta aina paras vaihtoehto.

Jätevesiasetus vaatii haitta-aineiden poistoa orgaanisen aineksista vähintään 90 %, fosforista vähintään 85 % ja typestä vähintään 40 %. Asetus vaatii myös että kiinteistöillä on jätevesijärjestelmästä käyttö- ja huolto-ohjeet. Seurakunnalla käytössä olevien jätevesijärjestelmien toimintaa ja huoltoa seurataan säännöllisesti. Honkiniemen biologis-kemiallisesta puhdistamosta otetaan näytteet säännöllisesti riittävän puhdistustuloksen varmistamiseksi.

Leirikeskuksille, kuten kaikille seurakunnan merkittävimmille kiinteistöille on tehty jätehuolto-suunnitelma ensimmäisen ympäristökatselmuksen laadinnan yhteydessä. Honkiniemen jätekuljetuksen tehostamiseksi hankittiin polttokelpoiselle jätteelle 8 m³ puristinkontti, biojätteelle 1,3 m³ syväkeräyssäiliö, sekajätteelle 3 m³ syväkeräyssäiliö ja keräyspaperille 5 m³ syväkeräyssäiliö, jätekatokseen 600 l pintasäiliöt lasille ja metallille. Leirikeskuksessa syntyvät jätteet varastoidaan yhteen lukittuun, katettuun ja merkittyyn tilaan.

Ahonniemen leirikeskuksen toiminta ei ole ympärivuotista ja se vaikuttaa jätehuollon järjestämiseen. Leirikeskukseen on tulevaisuudessa tarkoitus asentaa syväkeräyssäiliöt eli Molokit. Keitti-

öllä syntyvä biojäte kerätään säiliöön poiskuljetettavaksi. Ongelmajätteen huolehtii kiinteistöhoitaja kappeliseurakunnan keräyspisteeseen.

Lankarin leirikeskuksen jätteet lajitellaan. Biojäte 1.3 m³ ja sekajäte 3 m³ syväkeräyssäiliöihin. Pahvi kerätään erikseen. Metallille ja lasille on omat 600 l säiliöt. Ongelmajätteen huolehtii kiinteistöhoitaja kappeliseurakunnan keräyspisteeseen

Honkiniemen leirikeskus on suuri energian kuluttaja muihin vastaaviin kiinteistöihin verrattuna. Lämmitysmuotona toimii suora sähkölämmitys. Käyttämättöminä olevien tilojen lämpötilaa pidetään alennettuna hiljaisena aikana. Leirikeskuksen päärakennuksen katto on uusittu uusimaan ja sen yhteydessä ilmastointia muutettu koneelliseksi, mikä vähentää energiankulutusta.

Leirikeskusten siivouksen hoitaa osittain oma henkilökunta, osittain ulkopuolinen toimija. Kaikessa siivouksessa noudatetaan ympäristöä säästäviä toimintoja.

Leiri- ja kurssikeskusten toiminta liittyy olennaisesti ympäristökasvatus. Rippikoululaisille annetaan ohjeistusta luonnon kunnioittamiseen ja käytännön esimerkkejä ympäristöä säästävään toimintaan. Honkiniemen leiri- ja kurssikeskukseen on myös rakennettu ympäristöaiheinen luontopolku. Ympäristökasvatuksellisia toimintoja ovat myös puun istutus ja linnunpönttöjen rakentaminen sekä huoltaminen.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuhenkilö
1) Jätehuolto-suunnitelma	Tehty ympäristökatselmuksen yhteydessä	2007 tehty	Kiinteistöpäällikkö
2) Lankarin leirikeskus liitetään kunnalliseen viemäri-verkkoon	Otetaan yhteys kunnalliseen vesilaitokseen	2013	Kiinteistöpäällikkö
3) Leirikeskuksille laaditaan ympäristöohjeet	Kootaan tietoa kattaviin ympäristöohjeisiin	2013	Leirikeskusten johtaja

11. Metsänhoito

Metsien merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä on kiistaton. Metsät toimivat ns. hiilinieluina, jotka sitovat ilmakehässä olevaa hiilidioksidia itseensä. Suomessa ja EU:ssa nieluvaikutus on pääosin talousmetsissä, missä puuston määrää on kasvatettu tarkoituksellisesti vuosikymmeniä hakkuumahdollisuuksien lisäämiseksi. Seinäjoen seurakunnan metsäalueet sijaitsevat pääasiassa Nurmon ja Ylistaron kappeliseurakuntien alueilla. Kaikkien seurakunnan omistamien metsien yhteispinta-ala on 276 hehtaaria. Puistometsän luonteisia metsiä on Törnävän ja Peräseinäjoen hautausmaan sekä Honkiniemen ja Ahonniemen leirikeskusten ympärillä.

Seinäjoen alue seurakunnan, Peräseinäjoen ja Nurmon kappeliseurakuntien alueella oleville metsäalueille on laadittu metsäsuunnitelma vuosille 2008 - 2017. Ylistaron kappeliseurakunnan alueen metsille laadittu metsäsuunnitelma on voimassa 2005 - 2014 ajan. Metsäsuunnitelmassa on kartoitettu luonnonsuojelulain mukaiset luontotyytit.

Seinäjoen seurakunnan tarkoituksena on sertifioida metsänsä tulevan diplomikauden aikana. Metsäsertifiointilla osoitetaan, että metsää hoidetaan ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen mukaisesti. Järjestelmään kuuluvalla puun alkuperäketjun hallinnalla var-

mistetaan, että puu on peräisin sertifioidusta metsästä ja että tuotantoketju on sertifikaatin mukainen.

Jos seurakunnan mailla on erityisen arvokkaita luontokohteita, joita ei ole suojeltu luonnonsuojelulain perusteella tai jotka eivät ole valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa, ne voidaan rauhoittaa vapaaehtoisesti luonnonmuistomerkeiksi tai luonnonsuojelualueiksi. Seinäjoen seurakunta on luovuttanut Natura 2000 luonnonsuojelualueita Nurmon alueen metsistä kaikkiaan 11,5 ha Paukannevan alueelta. Ylistaron Ookilan metsäalueilta löytyy harvinainen heinäkorpi ja Ojalan alueelta muinaishauta.

METSO eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008 – 2016 on metsien monimuotoisuutta turvaava ohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa, että Suomessa kasvaa jatkossakin sellaisia metsiä, joissa myös uhanalaiset ja taantuneet eliölajit voivat elää. Seurakunnan tarkoituksena on selvittää mahdollisuus osallistua METSO -ohjelmaan. Vuonna 2012 kartoitetaan Törnävän hautausmaan puistometsät. Valtiolta anotaan METSO -rahaa jatkohankkeisiin mm. Honkiniemen leirikeskukseen metsäalueita varten.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Selvitetään mahdollisuus osallistua METSO ohjelmaan	Osallistutaan METSO -kohteiden kartoitukseen	2012	Puistopäällikkö
4) Järjestetään osallistuvaa metsäsuunnittelua seurakunnan metsien hoidosta vastaaville	Järjestetään retki metsään ja suunnittelukokous metsiin liittyen	2013 - 2017	Puistopäällikkö
3) Päivitetään Ylistaron kappeliseurakunnan metsäsuunnitelma, kun se päättyy	Otetaan yhteys metsäsuunnitelman laatijaan	2013 - 2014	Puistopäällikkö
4) Järjestetään koulutusta seurakunnan metsien hoidosta vastaaville	Osallistutaan koulutukseen	2013 - 2017	Puistopäällikkö
5) Metsät sertifioidaan PEFC- tai FSC- järjestelmän mukaan	Otetaan yhteys seftioijaan	2013 - 2017	Puistopäällikkö

12. Liikenne

Liikenne tuottaa lähes kolmanneksen kasvihuoneilmiötä lisäävistä päästöistä. Autojen käyttämät fossiiliset polttoaineet tuottavat palaessaan mm. hiilidioksidia, joka kiihdyttää ilmastonmuutosta. Liikenteen päästöt tuhoavat metsiä ja pilaavat pohjavettä. Kaupungeissa hengityselinten sairaudet lisääntyvät ja ihmisten elinikä laskee liikenteen päästöjen vuoksi. Myös teliikenteestä aiheu-

tuva melu on merkittävä haitta ihmisten viihtyvyydelle. Oman auton käyttö onkin yksi saastuttavimmista liikkumismuodoista.

Hautaustoimella on käytössään suurin osa seurakunnan koneista ja ajoneuvoista. Seurakunta omistaa 4 pakettiautoa ja pikkubussin. Törnävän hautausmaalla on käytössä 2 traktoria sekä puutarhatraktoreita. Peräseinäjoen hautausmaalla on käytössään yksi traktori ja yksi puutarhatraktori. Nurmon kappeliseurakunnan käytössä ei ole omia kulkuneuvoja. Nurmon hautausmaalla on käytössä ainoastaan erilaisia kaivinkoneita ja ruohonleikkureita. Ylistaron kappeliseurakunnalla ei ole käytössään omia autoja. Kappeliseurakunnan käytössä olevat kulkuneuvot ovat päältä ajettavia ruohonleikkureita. Ajoneuvojen kilometrien määriä seurataan erillisellä ajoneuvopäiväkirjan avulla. Puutarhatraktoreiden käytön määrää seurataan käyttötuntien avulla. Ajoneuvopäiväkirjan avulla voidaan havaita seuraavien huoltojen tarve ja ajankohta. Kaikki koneet ja ajoneuvot huolletaan määrääjain niiden toiminnan ja vähäisten päästöjen turvaamiseksi.

Törnävän ja Peräseinäjoen hautausmaan työntekijät käyttävät polkupyörää säännöllisesti työmatkoihinsa. Hautausmaiden työntekijöille on järjestetty pyörätelineet ja mahdollisuus siistiä työmatkan jälkeen. Seurakuntakeskuksen ja Kirkonkranin työntekijöistä osa kulkee työmatkansa pyörällä. Osalle kimpakyydit ovat tuttuja ja joukkoliikenteen käyttöön kannustetaan. Osa Nurmon ja Ylistaron hautausmaiden henkilökunnasta kulkee työmatkansa pyörällä. Nurmossa ja Ylistarossa julkisen liikenteen käyttö työmatkoihin on mahdotonta.

Tavoite	Keinot	Aikataulu	Vastuuhenkilö
1) Vähennetään henkilöauton käyttöä	Suositaan polkupyörän käyttöä työmatkojen kulkuvälineenä Lisätään kimpakyytien ja yhteiskuljetusten määrää	Käytössä 2013 – 2017	Kukin yksikkö osallistetaan
2) Vähennetään autoista ja koneista tulevia päästöjä	Ajoneuvojen ja koneiden säännöllinen huolto on järjestetty	Käytössä	Kukin yksikkö osallistetaan
3) Suositetaan vähäpäästöisiä kulkuneuvoja	Hankintaohjeessa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat	2013 - 2017	Hankintapäällikkö

LIITE 1

Ympäristöasennekysely

Ympäristöasiat seurakunnassa	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Tyhjä
Seurakunnan tulee pitäytyä perinteisissä tehtävissään	5	13	22	12	1
Seurakunnan tulee ottaa julkisuudessa kantaa ympäristönsuojeluun		5	27	21	
Ympäristöasiat eivät kuulu seurakunnalle	40	12	1		
Seurakunta toimii sillan rakentajana eri näkemyksiä omaavien välillä		3	36	13	1
Seurakunnan ei tulisi tavoitella kirkon ympäristödiplomia	25	19	5	4	
Ympäristöasioissa seurakunnalle riittää lainsäädännön toteuttaminen	11	31	4	5	2
Ympäristöasiat aiheuttavat ainoastaan turhaa työtä ja kustannuksia	23	22	5	3	
Seurakunnan on oltava muille esimerkkinä ympäristöasioissa	1	2	17	32	1
Haluan olla osana seurakunnan ympäristötyötä	1		18	33	1

Miten ja missä määrin ympäristöasiat tulisi olla osana seurakunnan eri työmuotoja	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan	Tyhjä
Päiväkerhoissa ja pyhäkouluissa	29	23	1	
Partiossa	44	6		3
Rippikoulussa	34	19		
Muussa nuorisotyössä	33	20		
Diakonia – ja yhteiskunnallisessa työssä	12	39	1	1
Lähetystyössä	23	27	1	2
Jumalanpalveluksissa	9	34	8	2
Yhteisvastuukeräyksen keräyskohteissa	10	33	4	6
Tiedotuksessa	24	29		

Otetaanko ympäristö-asiat riittävästi huomioon seurakunnassa?	Riittävä	Kehitettävää	Tyhjä
Siivous	14	30	9
Keittiöiden toiminta	29	12	12
Leirikeskukset	14	23	16
Kiinteistöjen hoito	21	23	9
Jätehuolto	19	27	7
Hautausmaan ja viheralueiden hoito	31	8	14
Toimistotyö	20	24	9

Mitä kehitettävää??

Toimistossa on aina parannettavaa mm. paperin kulutuksessa ja tulostamisen määrässä. Siivousaineiden koostumus. Ylimääräisen ruuan hyötykäyttö. Kaikki käytettävät tuotteet tulisi olla ympäristömerkittyjä tuotteita. Lajittelu ontuu ja monistettavaa materiaalia pitäisi tarkemmin harkita, leirikeskuksissa pitäisi kaikessa suunnittelussa ottaa huomioon lasten ja nuorten ympäristökasvatuksen näkökulma ja kestävä kehitys. Roskien lajittelu kaikissa seurakunnan tiloissa ja toiminnoissa, erityisroskien kierrätysmahdollisuuksien selvittäminen ja käyttöönotto. Niistä tiedottaminen työntekijöille/seurakuntalaisille, mitä on jo tehty, mikä jo toimii. Tarvitaan lajittelun ohjeistus. Kotimaisuusasteen lisäämistä. Ruokailuista jäävää ruokaa voisivat työntekijät ostaa halvalla hinnalla kotiin. Näin vähenisi biojäte ja saataisiin myös vähän lisätuottoa työpaikkaruokailuun.

Leirikeskuksissa ja seurakunnan tiloissa tulisi siirtyä hiljalleen paperipyyhkeistä pois kohti kankaista, vedettävää pyyhettä. Monissa seurakuntakodeissa ei siivooja kуска biojätettä roskeisiin.